

HÅNDBTERING AF KISTER

Et responsum fra Miljøhuset marts 2020

Håndtering af kister – især løft – har de sidste mange år givet anledning til stor snak, forundring blandt ansatte og menighedsråd – og påbud om at gøre det anderledes fra Arbejdstilsynet.

Miljøhuset har derfor lavet denne redegørelse til brug for vores kunder og andre interesserede.

Manuel håndtering (når der bruges muskelkraft) forekommer meget i Folkekirken og omfatter alle former for flytning af byrder, der helt eller delvist udføres med muskelkraft. Det drejer sig fx om løft, vipning, bæring, støtte, træk, skub, slæbning, læsning, skovling og sortering m.m.

Manuel håndtering kan udføres af én person eller af flere personer i fællesskab.

Ved **løft** forstås håndtering af en byrde, så byrden helt eller delvist slipper underlaget (fx flytning af en kiste fra en katafalk til en anden). Løft kan foregå opad, nedad og i andre retninger. Et løft består altid af en optagning og en afsætning, og der imellem dem ligger længere eller kortere tids bæring.

Løftet er tungt, når det indebærer risiko for helbredsskader. Løft af byrder på under ca. 3 kg vurderes normalt ikke som tunge løft.

Derfor skal der for alle kisteløft/håndtering laves en risikovurdering (se senere).

Manuel håndtering er årsag til de fleste skader på bevægeapparatet på Folkekirkens arbejdspladser fordi de kan være årsag til skader på kroppens led, muskler, sener, kredsløb og nerver.

Især rygskader ses hyppigt (fx diskusprolaps). Det er navnlig store, hyppigt gentagne, uventede og langvarige belastninger af kroppen, der kan give skader.

Derfor skal der ikke kun ses isoleret på det enkelte løft, men ses på summen af de løft som de ansatte laver i løbet af en arbejdsdag.

Risikoen for skader hænger derfor sammen med:

- Den vægt, der skal flyttes
- Den kraft, der skal præsteres
- Om løftet er asymmetrisk som det er, når der løftes med 1 hånd i siden på en kiste
- Den metode, der bruges – fx om der løftes, bæres, slæbes, trækkes eller skubbes
- Hvordan kroppen bruges, herunder arbejdsstilling og -bevægelser, kraftretning og

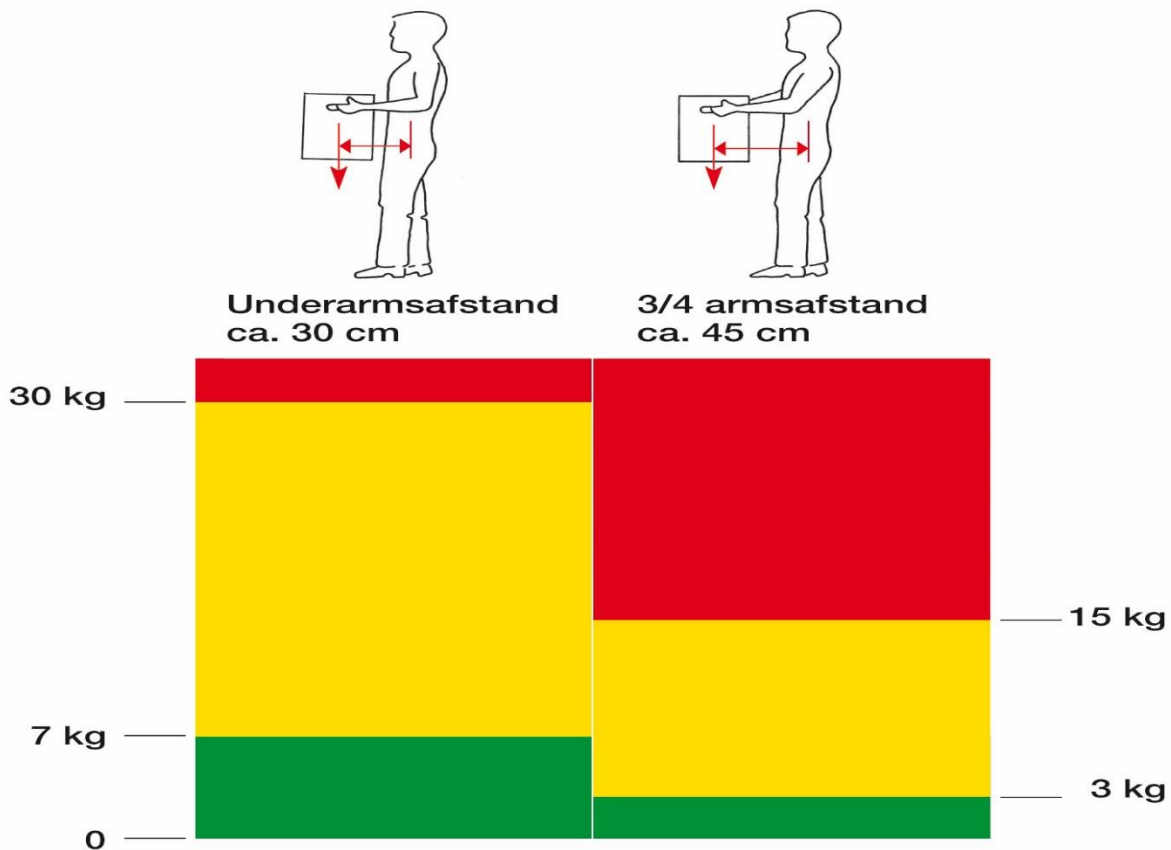
acceleration

- Om der bruges egnede tekniske hjælpemidler, der helt eller delvist aflaster under hele eller dele af flytningen
- Arbejdets planlægning og tilrettelæggelse, fx hvor tit og hvor lang tid den manuelle håndtering foregår, og om der er passende pauser til restituering.

De her regler gælder når et kisteløft skal vurderes

- Reglerne om manuel håndtering gælder for alt arbejde, der er omfattet af arbejdsmiljøloven, herunder arbejde, der udføres af arbejdsgiveren selv (det betyder at ingen i menighedsråd må udføre opgaver som de ansatte ikke må udføre).
- Arbejde med manuel håndtering skal planlægges og tilrettelægges, så det kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.
- Manuel håndtering, der kan indebære risiko for sikkerhed eller sundhed, skal undgås. Hvis det ikke er muligt, skal der træffes effektive foranstaltninger, der imødegår risikoen
- Der skal tages hensyn til kistens størrelse
- Der skal desuden tages hensyn til den fysiske anstrengelse, der kræves
- Der skal bruges egnede tekniske hjælpemidler, når det er muligt og hensigtsmæssigt og altid, når kistehåndteringen indebærer sundhedsfare.
- Transportveje skal så vidt muligt være ryddet for generende genstande og må ikke være glatte. Transportveje skal desuden have tilstrækkelig frihøjde og bredde, så håndteringen kan foretages i fuldt oprejst stilling.
- Transportveje skal være godt belyst. Der skal være tilstrækkeligt lys til, at man kan orientere sig og opfatte personer, genstande og eventuelle ujævnheder i underlaget
- Arbejdsgiveren skal sørge for, at de ansatte får fodværn, hvis der er risiko for fodskader – det vil sige hvis kisten kan tabes ned over foden.
- Arbejdsgiveren skal sørge for, at arbejde med manuel håndtering planlægges, tilrettelægges og udføres forsvarligt i overensstemmelse med reglerne
- Arbejdsgiveren skal endvidere sørge for, at ansatte, der udfører håndtering og løft af kister, instrueres om, hvordan arbejdet udføres på en forsvarlig måde.

Arbejdstilsynets regler for tunge løft:

Rødt område: Løft i det røde område anses for klart sundhedsskadelige. Der skal umiddelbart træffes foranstaltninger for at imødegå risikoen.

En standardkiste vejer 35 – 40kg – en person mellem 60 og 80 kg – det vil sige at alle voksenkister er i det røde felt og derfor griber Arbejdstilsynet ind. (De vil dog ikke foretage sig noget hvis det kun er de pårørende der bærer på kisten. Derfor må igen ansatte eller medlemmer af menighedsråd hjælpe med at bære).

Gult område: Løft i det gule område betyder, at der skal foretages en nærmere risikovurdering af de øvrige faktorer (se senere) for at afgøre, om de forværrer belastningen, så løftet må anses for sundhedsskadeligt.

I den øverste del af det gule område er løftet kun acceptabelt, hvis det udføres under optimale forhold. Det vil sige, at hele løftet foregår midt foran kroppen, mellem midt lår- og albuehøjde, at byrden er beregnet til håndtering, at der er mindst to minutter mellem løftene, at der ikke udføres bæring, at fodfæstet er stabilt, og at klimaet er passende.

Når der bæres under gang – det vil sige over en afstand på mere end ca. 2 m – får skemaet andre grænser, og den maksimale vægt for gult område skal nedsættes væsentligt. Grænsen mellem rødt og gult område vil så gå ved:

Ca. 12 kg i underarmsafstand og ca. 6 kg i 3/4-armsafstand

En samlet risikovurdering kan foretages efter denne tabel:

RISIKOVURDERING		KONSEKVEN (K) skadens alvorlighed		
		1 Ingen / minimal skade	2 Mærkbar skade	3 Alvorlig skade
SANDSYNLIGHED (S) for at komme til skade	1 LILLE SANDSYNLIGHED	1 Helt ubetydelig risiko	2 Ubetydelig risiko	3 Moderat risiko
	2 MELLEM SANDSYNLIGHED	2 Ubetydelig risiko	4 Moderat risiko	6 Betydelig risiko
	3 STOR SANDSYNLIGHED	3 Moderat risiko	6 Betydelig risiko	9 Ekstrem risiko

SANDSYNLIGHED		FORKLARING	KONSEKVEN		FORKLARING
1	LILLE SANDSYNLIG HED	Der vil stort set ikke kunne ske tilskadekomst	1	INGEN/ MINIMAL SKADE	Overfladiske skrammer, mindre sår, øjenirritation, hovedpine, oplevelse af stress, oplever sig lettere krænket
2	MELLEM SANDSYNLIG HED	Under de givne omstændigheder er det meget lidt sandsynligt at der kan ske tilskadekomst	2	MÆRKBAR SKADE	Flænger, mindre forbrændinger, hjernerystelse, mindre brud, døvhed, hudsygdomme, astma, stress, psykisk træthed, begyndende lavt selvværd
3	STOR SANDSYNLIG HED	Under de givne omstændigheder vil der kunne ske en tilskadekomst	3	ALVORLIG SKADE	Død, amputation, større brud, svær forgiftning, livsfarlige skader, arbejdsbetinget livstruende sygdomme, akutte dødelige sygdomme, tab af selvværd

En risikovurdering består altid af SANDSYNLIGHEDEN for at en hændelse sker ganget med KONSEKVENSEN af den pågældende hændelse.

Risikoen aflæses i matrix som produktet af Sandsynlighed og Konsekvens (S x K). Risiko grøn (1-2 eller lille – ubetydelig), – gul (3-4 eller moderat) – eller rød (6-9 eller betydelig – ekstrem).

Hvem skal håndtere kisterne?

Kisterne er de pårørendes ejendom – derfor skal de som hovedregel også sørge for håndteringen af dem. Det gør bedemanden så for dem – enten sætter han den selv af i kapellet eller direkte i kirken lige før handlingen.

Står den i kapellet er det kirkebetjeningens opgave at flytte den op i kirken – men også det kan menighedsrådet bede de pårørende om at ordne – f.eks. at de selv låner en katafalk og/eller bærer den på plads.

Når kisten skal ud af kirken igen, så er det igen de pårørendes opgave.

Få men effektive retningslinjer:

- Du må ikke hjælpe med at løfte og bære kister (Undtaget små børnekister)
- Sørg for en god stabil katafalk, der kan hæves automatisk op så den passer med bedemandens bil
- Menighedsrådet eller kirkegårdslederen skal give bedemændene besked på, at de ikke kan få hjælp til løft, flytning og bæring
- Hvis der er for få pårørende – så køр kisten ud på en katafalk
- Sørg for en katafalk med ruller
- Sørg for en katafalk hvor akseafstanden er så bred som muligt, så den kan drejes uden den ”kæntrer”
- Sørg for let håndterlige ramper hvis der trin ind/ud af kirke eller kapel og fra våbenhus til kapel
- Har I kuperet terræn eller et underlag der ikke er godt til hjul, skal der være motor så katafalken er selvkørende
- Sørg for at kisterne leveres der hvor de skal bruges
- Har I kistehylder, skal der være løftegrej
- Har I truck der kun har motor til at løfte er der ikke krav om certifikat. Kan den både løfte og køre frem/tilbage skal der certifikat til, når den løfter højere end 1 meter
- Hvis de pårørende ikke kan bære, så stil kisten på katafalken
- Er der for få pårørende til at sænke kisten i jorden skal der bruges egnede hjælpemidler fx en katafalksænker eller en maskine

Ulrik Hauger og Kathrine Arenstorff
Arbejdsmiljørådgivere
www.miljohuset.dk
tlf. 61301327 - 21275092